

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Pētniecības pamatprogrammu īstenošanas vienkāršošana””

COM(2010) 187 galīgā redakcija

(2011/C 48/22)

Ziņotājs: **Gerd WOLF**

Eiropas Komisija saskaņā ar LESD 304. pantu 2010. gada 29. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Pētniecības pamatprogrammu īstenošanas vienkāršošana””

COM(2010) 187 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 1. septembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 465. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 15. un 16. septembrī (15. septembra sēdē), ar 114 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi.

1.1. ES pētniecības pamatprogrammām jāklūst efektīvākām un pievilcīgākām. Lai to panāktu, pamatprogrammu īstenošana ir jāvienkāršo.

1.2. Tāpēc Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu un kopumā piekrīt tajā izteiktajiem priekšlikumiem.

1.3. Komiteja atzinīgi vērtē arī 2010. gada 26. maijā notikušās Konkurences padomes secinājumus par šo pašu tematu.

1.4. Dažādo apakšprogrammu un to instrumentu, kuru noteikumi un procedūras dažkārt ir ļoti atšķirīgas, aizvien lielākā daudzveidība ir kļuvusi par vienu no lielākajām ES problēmām pētniecības finansēšanas jomā. Tādēļ pieteikumu iesniedzējiem un finansējuma saņēmējiem rodas daudz neskaidrību, un stāvokli vēl vairāk sarežģī dažādu dalībvalstu un to finansējuma piešķirēju pieņemto noteikumu dažādība.

1.5. Tāpēc Komiteja ES pētniecības finansēšanas sistēmas uzlabošanai visupirms iesaka veikt attiecīgo noteikumu un procedūru pakāpenisku saskaņošanu, kas ilgtermiņā jādara arī dalībvalstu un Komisijas līmenī. Tikai tad Eiropas pētniecības telpas izveide būs pilnībā pabeigta.

1.6. Eiropas Savienībai pētniecības finansēšanas jomā jāpanāk labāks līdzsvars starp rīcības brīvību un kontroli. Tas attiecināms kā uz noteikumu izstrādi, tā arī uz to piemērošanu praksē. Komiteja iesaka izvēlēties uz uzticēšanos balstītu pieeju un izvīzīt to par Eiropas pētniecības finansēšanas prioritāti. Tādēļ

Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumu pētniecības jomā palielināt “pieļaujamo kļūdas risku” ⁽¹⁾.

1.7. Komiteja iesaka veikt arī šādus konkrētus pasākumus, kas lielākoties atbilst Komisijas paziņojumā minētajiem:

— atzīt finansējuma saņēmēju ievērotās izmaksu uzskaites procedūras saskaņā ar attiecīgajā valstī spēkā esošajiem tiesību aktiem;

— atbilstoši un efektīvi piemērot noteikumus praksē;

— paredzēt iespēju saņemt vienreizējus maksājumus, bet ar to nedrīkst pamatot finansējuma apjoma samazināšanu; aprēķinu pamatā jābūt faktiskajām izmaksām;

— nodrošināt procedūru iespējami lielāku saskaņotību un pārredzamību;

— panākt tiesību aktu un procedūru iespējami lielāku nemainīgumu un nepārtrauktību;

— koordināciju uzticēt pieredzējušiem, starptautiski atzītiem profesionāļiem, kuriem ir pietiekama rīcības brīvība;

— īstenot saskaņotu revīzijas stratēģiju, paredzot skaidras revīziju veikšanas procedūras;

— pilnveidot programmatūras rīkus;

— paredzēt iespēju atgūt pievienotās vērtības nodokli;

⁽¹⁾ Skatīt arī COM (2010) 261 galīgā redakcija.

- īstenot tieši MVU interesēm atbilstošus vienkāršošanas pasākumus;
- nodrošināt ticamas, skaidras un savlaicīgi pieejamas pamatnostādnes (ceļvedis) par finansēšanas programmām un instrumentiem.

1.8. Komisijas papildu priekšlikumu, proti, kā alternatīvu finansēšanas metodi turpmākās pamatprogrammas vajadzībām apsvērt "no rezultātiem atkarīgu finansējumu" Komiteja principā vērtē skeptiski, ja vien Komiteja pēc Komisijas izsmeltoša un precīza skaidrojuma nevarēs objektīvi novērtēt, ko tieši tas nozīmē vai varētu nozīmēt procesuālu un citu norišu izpratnē. Neraugoties uz to, ir pašsaprotami, ka jebkāda veida pētniecības finansēšanas prioritāram uzdevumam un pamatmērķim jābūt jaunu un svarīgu atziņu gūšanai, šajā procesā izvēloties labākās un efektīvākās metodes, kā arī tiesiskā regulējuma sistēmas un tās piemērošanas pielāgošanai, lai minēto mērķi sasniegtu.

1.9. Līdztekus normatīvo, administratīvo un finanšu noteikumu un procedūru vienkāršošanai tikpat svarīgi ir vienkāršot arī zinātniskās un tematiskās pieteikumu iesniegšanas, vērtēšanas un uzraudzības procedūras, lai tādējādi mazinātu un saskaņotu pārmērīgu regulējumu, Eiropas, valstu, reģionu un iestāžu līmeņa daudzveidīgās ziņošanas prasības un pieteikumu iesniegšanas, vērtēšanas un atļauju izsniegšanas procedūras.

2. Komisijas paziņojums.

2.1. Komisijas paziņojuma mērķis ir vēl vairāk vienkāršot Eiropas pētniecības pamatprogrammas īstenošanu. Galvenā uzmanība paziņojumā pievērsta finansēšanas jautājumiem.

2.2. Paziņojumā minētās turpmākās vienkāršošanas iespējas iedalāmas trīs grupās:

- 1. grupa: priekšlikumu iesniegšanas un finanšu palīdzības pārvaldības racionalizācija atbilstīgi spēkā esošajiem noteikumiem;
- 2. grupa: noteikumu korigēšana atbilstīgi pašreizējai uzdevumiem balstītajai sistēmai;
- 3. grupa: pāreja uz finansējumu, kā pamatā ir sasniegtie rezultāti un nevis izmaksas.

2.3. Pirmajā grupā ir iekļauti tādi procesi un instrumentu praktiski uzlabojumi, kuru īstenošanu Komisija jau uzsākusi.

2.3.1. Otrā grupa aptver spēkā esošo noteikumu izmaiņas, kas ļaus plašāk pielietot ierasto grāmatvedības uzskaites praksi (piemēram, vidējās personāla izmaksas), mazināt to noteikumu skaitu, kas attiecas uz dažādiem pasākumiem un dalībniekiem, paredzēs īpašus noteikumus MVU īpašniekiem — uzņēmuma

vadītājiem — un ļaus izdarīt izmaiņas finanšu palīdzības piešķiršanas kārtībā. Gandrīz visi šīs grupas priekšlikumi ir vērsti uz turpmāko pamatprogrammu izstrādi.

2.3.2. Trešajā grupā izklāstītas iespējas pārejai uz finansēšanu, kuras pamatā ir sasniegtie rezultāti un nevis izmaksas. Šādi iecerēts panākt, lai ziņojumu sniegšanas un kontroles pasākumi turpmāk vairāk attiektos nevis uz finansiāliem, bet gan uz zinātniski tehniskiem aspektiem.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1. **Pētniecības un izstrādes pamatprogrammas nozīmīgums, efektivitāte un pievilcība.** Pētniecības un izstrādes pamatprogramma ir viens no svarīgākajiem Kopienas instrumentiem, lai saglabātu un stiprinātu Eiropas konkurētspēju un labklājību, īstenotu jauno stratēģiju "Eiropa 2020" un veidotu Eiropas pētniecības telpu. Tādēļ pētniecības pamatprogramma ir jāīsteno pēc iespējas efektīvāk. Labākajiem zinātniekiem un institūtiem, kā arī dažādām nozarēm un MVU jābūt pietiekamam stimulam iesaistīties pamatprogrammā — līdzdalībai tajā jābūt finansiāli izdevīgai, un tā jāvērtē kā sasniegums. Tādēļ administratīvajiem un finansiālajiem noteikumiem, kas attiecas uz finansējuma saņēmējiem, noteikti jābūt izdevīgiem un efektīviem.

3.2. **Vajadzīgie vienkāršošanas pasākumi.** Kopumā pastāvēja un joprojām pastāv vajadzība būtiski uzlabot un vienkāršot procedūras un noteikumus. Tādēļ Komiteja jau vairākkārt aicinājusi vienkāršot ar pētniecības pamatprogrammas izmantošanu saistītās procedūras un ar gandarījumu secinājusi, ka 7. pētniecības pamatprogrammā jau īstenoti pirmie pasākumi, lai šo mērķi sasniegtu.

3.3. **Padomes secinājumi.** Komiteja atzinīgi vērtē arī Padomes 2010. gada 28. maija secinājumus⁽²⁾. Viens no Komitejas turpmāko piezīmju un ieteikumu mērķiem ir dziļāk analizēt un atbalstīt minētajā dokumentā pausto viedokli.

3.4. **Vispārējais atbalsts.** Komiteja kopumā atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas iniciatīvu un tās paziņojumā minētās ierosmes un risinājumus. Virkne ierosināto pasākumu ir piemēroti, lai panāktu ievērojamus uzlabojumus, un tādēļ Komiteja tos pilnībā atbalsta. Tas attiecināms, piemēram, uz priekšlikumu un finanšu palīdzības pārvaldības racionalizāciju spēkā esošajos tiesību aktos vai uz valstu līmenī pastiprināto un ierasto finansējuma saņēmēju grāmatvedības un uzskaites sistēmu plašāku atzīšanu. Tomēr pašreizējās sistēmas sarežģītības galvenos cēloņus šādi nevar novērst, bet tikai mazināt. Ilgtermiņa centieniem tādēļ jābūt vērstiem arī uz problēmu galveno cēloņu novēršanu, lai radītu labvēlīgākus apstākļus kopējā tirgus un Eiropas pētniecības telpas darbībai.

⁽²⁾ Eiropas Savienības Padomes sēde 2010. gada 28. maijā — Padomes secinājumi par vienkāršotām un efektīvākām programmām pētniecības un jauninājumu atbalstam Eiropā, 10268/10.

3.5. Pašreizējās sistēmas sarežģītības galvenie iemesli.

Viena no ES pētniecības finansēšanas sistēmas būtiskākajām problēmām ir ES programmu un instrumentu aizvien lielāka daudzveidība. Daļai izstrādāto finansēšanas instrumentu un programmu (piemēram, Kopīgas tehnoloģiju ierosmes saskaņā ar 187. pantu, iniciatīvas saskaņā ar 185. pantu, Eiropas Tehnoloģijas institūts, ERA-Net programmas, publiskā un privātā sektora partnerība utt.) ir savi, ļoti dažādi finansējuma piešķiršanas noteikumi un procedūras. Līdz ar to noteikumi finansējuma saņēmējiem kļūst aizvien sarežģītāki. Tas ierobežo ne tikai ieguldīto līdzekļu efektivitāti, bet arī labāko zinātnieku vēlmi iesaistīties pamatprogrammā. Tas savukārt kavē pamatprogrammas veiksmīgu īstenošanu.

3.5.1. **Atšķirīgs tiesiskais regulējums dalībvalstīs.** Stāvokli vēl vairāk sarežģī tas, ka dalībvalstis un to finansējuma piešķirēji pieņemusi ļoti atšķirīgus noteikumus, kuriem projektu finansēšanā ir ļoti svarīga, bieži vien izšķiroša nozīme. Lai raksturotu šīs problēmas patieso ietekmi, jāatgādina, ka gandrīz visu Komisijas finansēto projektu (izņemums ir Eiropas Pētniecības padomes (EPP) projekti) īstenošanas priekšnoteikums ir prasība piedalīties pētniekiem un finansētājiem **no vismaz trim dalībvalstīm (!)**.

3.6. **Noteikumu saskaņošana.** Tādēļ Komiteja iesaka visām Eiropas pētniecības telpas izveidē iesaistītājām struktūrām samazināt pētniecības un izstrādes pamatprogrammas normatīvo, administratīvo un finanšu noteikumu atšķirības un dažādību. **Ar pētniecības un izstrādes pamatprogrammām saistītie noteikumi ir noteikti jāsaskaņo/jāvienādo un jāvienkāršo.** Jāapzina un jāturpina saskaņoti izmantot pamatprogrammas īstenošanā jau līdz šim par veiksmīgiem atzītie finansēšanas instrumenti. Visiem Eiropas pamatprogrammu pētniecības un izstrādes finansēšanas instrumentiem jāpiemēro vienoti noteikumi.

3.7. **Turpmākais mērķis.** Par turpmāko mērķi būtu jāozvirza finansēšanas instrumentu un izmaksu uzskaites procedūru vienādošana (skatīt arī 4.1. punktu) ne tikai pašā pētniecības un izstrādes pamatprogrammā, bet arī starp dalībvalstīm un Komisijas līmenī. Šādi arī varētu novērst dažus jau apzinātos šķēršļus, kas kavē zinātnieku lielāku mobilitāti dalībvalstīs. Kopumā tas būtu ļoti svarīgs solis, lai pabeigtu Eiropas pētniecības telpas izveidi. Lai arī tieši šā svarīgā mērķa sasniegšana pašlaik vēl varētu šķīst nereāla, to tomēr pacietīgi un neatlaidīgi, varbūt arī tikai pakāpeniski, būtu jācenšas sasniegt. **Tieši minētā mērķa sasniegšana būtu īpaši svarīgs solis, lai pabeigtu Eiropas pētniecības telpas izveidi.**

3.7.1. **Daudzveidība pētniecībā.** Komiteja uzskata, ka pētniecības metožu, pieeju un tematikas daudzveidība ⁽³⁾ ir ļoti

⁽³⁾ OV C 44, 16.02.2008, 1. lpp.

svarīga un šāda vienādošana nekādā gadījumā nedrīkst to ierobežot. "Daudzveidība (pētniecībā) nav izšķērdība; tā ir nepieciešams līdzeklis optimizācijai un attīstībai jaunu zināšanu un prasmju meklēšanas procesā, kā arī svarīgs zinātniskā progresa priekšnoteikums".

3.8. **Rīcības brīvības un kontroles līdzsvars.** Būtībā jāpastāv pienācīgam līdzsvaram starp rīcības brīvību un kontroli. Tas attiecināms kā uz pašu noteikumu izstrādi, tā arī uz to piemērošanu praksē. Ja neizdodas vienkāršot noteikumu saturu, tad vēl jo svarīgāk ir panākt šo **noteikumu** elastīgāku un pragmatiskāku **piemērošanu** praksē. Piemērojot un interpretējot noteikumus, prioritātei jābūt nevis jebkāda kļūdas riska novēršanai, bet gan projekta efektīvai īstenošanai un līdzekļu izlietošanai. Dalības noteikumu un Finanšu regulas normu abstraktais saturs pieļauj vajadzīgo rīcības brīvību. Šī rīcības brīvība būtu jāizmanto, lai panāktu iespējami lielāku pētniecības finansēšanas un līdzekļu pārvaldības efektivitāti. Komiteja tādēļ atgādina savus iepriekšējos ieteikumus, proti, pieļaut Komisijas par lēmumu pieņemšanu atbildīgo personu lielāku rīcības brīvību un līdz ar to arī lielāku iespējamo kļūdu risku. "Nav pieļaujams, ka, baidoties no atsevišķu iesaistīto pušu neatbilstošas rīcības, tiek noteikts pārmērīgs regulējums un aizkavēta citu iesaistīto pušu darbība. Tas attiecas gan uz veicināšanas organizāciju, gan arī pētnieku darbības nosacījumiem".

3.9. **Uz uzticēšanos balstīta pieeja.** Izmaksu uzskaites procedūrā konstatētās kļūdas vai maldība lielākoties ir izskaidrojamas ar finansējuma piešķiršanas kritēriju sarežģītību, un to rašanās iemesls visbiežāk nav krāpnieciski nodomi. Tāpēc būtu precīzāk jādefinē, kas ir kļūda, maldība un krāpšana. Šā iemesla dēļ Komiteja iesaka Padomei, Parlamentam un Komisijai izvēlēties uz uzticēšanos balstītu pieeju un izvirzīt to par Eiropas pētniecības finansēšanas prioritāti. Komiteja arī atbalsta Komisijas priekšlikumu pētniecības jomā palielināt pieļaujamo kļūdas risku ⁽⁴⁾.

3.10. **Profesionāli un ieinteresēti darbinieki.** Lai Komisija, īstenojot pētniecības un izstrādes pamatprogrammu, varētu veikt tai uzticētos pienākumus, ir vajadzīgi profesionāli darbinieki, kuru kompetence zinātnes jomā ir atzīta zinātnieku aprindās starptautiskā mērogā ⁽⁵⁾. Tādēļ nav pieļaujams, ka zinātnieku, ņemot vērā regulējuma mulsinošo sarežģītību, visai pamatotās bažas par iespējamajām procesuālajām kļūdām un to sekām pārlietu mazinātu viņu apņēmību sasniegt vislabākos rezultātus un efektīvi īstenot programmu. Tas arī nozīmē, ka par pieļautajām kļūdām nedrīkst paredzēt nesamērīgu atbildību. Arī tādēļ procedūrām ir jābūt vienkāršākām, elastīgākām un skaidrākām.

⁽⁴⁾ Skatīt COM (2010) 261 galīgā redakcija.

⁽⁵⁾ Komiteja norāda uz atzinumu OV C 44, 16.02.2008, 1. lpp, kura 1.12. punktā jau bija iekļauts šāds ieteikums: "Komiteja uzskata, ka veicināšanas organizācijās, it īpaši Komisijā, pastāvīgi jānodarbina augsta līmeņa speciālisti zinātnes jomā, kas labi un pietiekami ilglai cīgi pazīst konkrēto zinātnes nozari, tās īpatnības un attiecīgās zinātnieku aprindas (šajā gadījumā regulāra darba rotācija nav piemērota)".

3.11. **Pārredzamība — papildu kontroles mehānisms.** Komitejas ieteiktā un efektīvāti veicinošā Komisijas atbildīgo personu lielākā rīcības brīvība nenovēršami arī vairo papildu kļūdu iespējamību vai risku, ka varētu tikt piešķirtas nepamatotas priekšrocības. Komiteja tomēr jau vienmēr norādījusi, ka pilnīga atklātība un pārredzamība ir vajadzīga arī pētniecības finansēšanas jomā, un pietiekami labi informēti finansējuma izmantotāji un viņu rīcība nodrošina papildu garantijas pret iespējamajām nevēlamajām norisēm.

3.12. **Nepārtrauktības un nemainīguma nozīmīgums.** Darbu ar tik sarežģītām sistēmām var apgūt tikai grūtā mācību procesā, turklāt tam vajadzīga attiecīga pieredze. Tas attiecas gan uz Komisijas darbiniekiem, gan arī uz iespējamajiem finansējuma saņēmējiem, jo īpaši MVU, kuri nevar atļauties juridisko nodaļu tikai šādu jautājumu risināšanai. Rīcības pastāvīga nepārtrauktība ne tikai vairo tiesisko paļāvību, bet jau pati par sevi padara vienkāršāku sistēmas turpmāku izmantošanu. Tātad visas iecerētās izmaiņas — arī, ja to mērķis ir noteikumu vienkāršošana, — jāapsver, ņemot vērā iespējamo nepārtrauktības un nemainīguma zudumu, proti, **plānotajai vienkāršošanai jāsniedz būtiska pievienotā vērtība salīdzinājumā ar nepārtrauktības un nemainīguma zudumu.**

3.13. **Pieteikumu iesniegšanas un vērtēšanas zinātnisko procedūru vienkāršošana.** Līdztekus normatīvo, administratīvo un finanšu noteikumu un procedūru vienkāršošanai (3.6. un 3.7. punkts) ne mazāk svarīgi ir vienkāršot arī zinātniskās un tematiskās pieteikumu iesniegšanas, vērtēšanas un uzraudzības procedūras, “lai vienkāršotu — proti, apkopotu un pēc iespējas samazinātu — pārmērīgo regulējumu, kā arī daudzveidīgās ziņojumu un pieteikumu iesniegšanas, izvērtēšanas, t.i., novērtēšanas un atļaujas izsniegšanas utt. procedūras, ko noteikušas Eiropas, valstu, reģionālās un citas iestādes”. Komiteja pauž nožēlu, ka Komisijas paziņojumā šis aspekts nemaz nav pieminēts. Tādēļ Komiteja vēlreiz aicina Komisiju kopā ar dalībvalstīm un to pārstāvjiem censties “iestāžu, valstu un Eiropas līmenī saskaņot un apkopot daudzveidīgās pieteikumu iesniegšanas, uzraudzības un vērtēšanas procedūras, kuras turklāt vēl bieži vien savstarpēji pārklājas”. Tādējādi varētu cīnīties ar augsti kvalificētu pētnieku un kopumā arī visu “cilvēkkapitāla” resursu nevēlamu samazināšanos. Lai arī, īstenojot 7. pamatprogrammu, ir izdevies gūt zināmus panākumus, šī problēma vēl ir lielā mērā neatrisināta. Meklējot iespējamus risinājumus, ir svarīgi arī turpmāk nodrošināt dalībvalstu pienācīgu pārstāvību dažādās struktūrās un komitejās, kas pieņem lēmumus par finansējuma piešķiršanu.

4. Īpašas piezīmes.

4.1. **Izmaksu uzskaites procedūra dalībvalstīs.** Komiteja uzskata, ka Komisijas ierosinātā “valstīs ierasto grāmatvedības procedūru plašāka atzišana” patiešām veicinātu ievērojamu sistēmas vienkāršošanu. Tas tomēr notiktu tikai tad, ja patiesais mērķis, ko atzītu arī Eiropas Revīzijas palāta, ir panākt, lai visās dalībvalstīs pētniecības un izstrādes pamatprogrammu īstenošanas un izmaksu uzskaites procesā varētu izmantot attiecīgajā valstī spēkā esošos pētniecības finansēšanai piemērojamus noteikumus. Komiteja apzinās, ka tas zināmā mērā var veicināt

nevienlīdzīgu attieksmi, tomēr tas būtu attaisnojams, ņemot vērā, ka tādejādi varētu panākt sistēmas vienkāršošanu. Tādēļ Komiteja katrā ziņā iesaka patiešām efektīvi un pilnībā ieviest šo Komisijas priekšlikumu, lai nodrošinātu lielāku precizitāti.

4.1.1. **Iespēja atgūt pievienotās vērtības nodokli.** Viena no izmaksu pozīcijām atsevišķu pētniecības projektu īstenošanā ir arī pievienotās vērtības nodoklis. Eiropas Finanšu regulas noteikumi atļauj pievienotās vērtības nodokli pieskaitīt finansēšanas izmaksām, ja ir izpildīti daži priekšnoteikumi. Šādu normu jau piemēro lielākajai daļai Eiropas finansējuma piešķiršanas programmu. Tādēļ Komiteja iesaka turpmāk atzīt, ka tiesības atgūt pievienotās vērtības nodokli ir arī, īstenojot pētniecības un izstrādes pamatprogrammas.

4.2. **Noteikumu dažādības ierobežošana.** Šķiet lietderīgi nekavējoties ierobežot dažādām programmām un instrumentiem piemērojamo noteikumu daudzveidību (skatīt arī 3.6. punktu). Tomēr nav vēlams ieviest vienu risinājumu visiem finansējuma saņēmējiem, jo šāda pieeja nevar atbilst pētniecības un izstrādes pamatprogrammu dažādu dalībnieku interesēm, pat ņemot vērā vienkāršošanas aspektus. Būtu jāsauglabā vismaz šobrīd spēkā esošais dažādu organizāciju dalījums. Tādēļ Komiteja iesaka Komisijas dokumenta attiecīgajā punktā ierosināto vienoto finansējuma pieeju nepiemērot visām organizācijām un darbības jomām.

4.3. **Izmēģinājuma modeļu pieļaujamība.** Noteikumu dažādības ierobežošana un prasība nodrošināt tiesiskā regulējuma nepārtrauktību un nemainīgumu (skatīt arī 3.12. punktu) tomēr nedrīkst veicināt sistēmas stagnāciju. Taču, pirms izlemt, vai jaunus instrumentus iekļaut kopējā regulējuma sistēmā, tie sākotnēji būtu jāpārbauda un jāatļauj izmantot tikai kā eksperimentāli modeļi.

4.4. **Skaidras definīcijas un pamatnostādnes — ceļvedis.** Jēdzienu, regulējuma, norišu un procedūru precīzas un nepārprotamas definīcijas ir sevišķi svarīgas tieši sarežģītās sistēmās, lai tādējādi nodrošinātu iesaistīto personu efektīvu rīcību. Tas attiecināms arī uz Komisijas izstrādātu uzticamu pamatnostādņu un “ceļveža” savlaicīgu pieejamību. Pirmkārt, pamatnostādnes jābūt paredzētai pietiekamai rīcības brīvībai, lai attiecīgi varētu ņemt vērā finansējuma saņēmēju atšķirīgo situāciju. Otrkārt, finansējuma saņēmējiem jābūt pārliecinātiem, ka pamatnostādnes iekļautā informācija ir uzticama. Šāda prasība nav pretrunā ar vajadzīgo elastīgumu, tieši otrādi — tā ļauj to pilnībā izmantot. Tieši šajā ziņā Komiteja saskata īpašas problēmas attiecībā uz Komisijas priekšlikumu pēdējo un būtībā radikālo daļu (skatīt 4.8. punktu dokumenta turpinājumā).

4.5. **Saskaņota revīzijas stratēģija.** Komisijas turpmākā revīzijas stratēģija ir vienkāršošanas procesa būtiska sastāvdaļa (skatīt arī 3.9. un 4.1. punktu). Tādēļ Komiteja iesaka pārstrādāt revīzijas stratēģiju, lai palielinātu pētniecības un izstrādes pamatprogrammas efektivitāti un vienkāršotu administratīvās procedūras. Tajā arī jāprecizē noteikumi, saskaņā ar kuriem būtu jāpārbauda dalībvalstīs izmantotās grāmatvedības procedūras, tajā skaitā personāla vidējo izmaksu iespējamā uzskaitē.

4.6. **Vairāk vienreizējo maksājumu elementu pašreizējā uz izmaksām balstītajā pieejā.** Komiteja principā piekrīt šādam Komisijas priekšlikumam, kas būtībā var attiekties uz dažādu veidu izmaksām. Komisija arī uzskata, ka šādi var **uzlabot MVU līdzdalības noteikumus.** Komiteja tomēr pauž atbalstu tikai ar nosacījumu, ka vienreizēji maksājumi sedz faktiskās izmaksas, tos neizmanto par iemeslu finansējuma apjoma samazināšanai un tie vienmēr ir tikai viens no vairākiem risinājumiem.

4.6.1. **Faktiskās izmaksas — vienreizējo maksājumu aprēķināšanas pamats.** Finanšu palīdzības, tai skaitā piedāvāto vienreizējo maksājumu, apjomam principā jābūt atbilstošam finansējuma saņēmēju faktiskajām izmaksām. Tikai tad, ja ar pētniecības un izstrādes pamatprogrammu piedāvātais finansējums būs pietiekami liels, arī visefektīvāk strādājošās organizācijas būs motivētas piedalīties Eiropas pētniecības programmās, lai arī šāda daļība ir saistīta ar administratīvu un citādu šķēršļu pārvarēšanu. Un rikai tad varēs pilnībā sasniegt konkurētspējas un jaunrades jomā izvirzītos mērķus.

4.7. **Stabili programmatūras rīki projektu vadībai.** Visā projekta īstenošanas laikā — no pieteikuma iesniegšanas līdz pat projekta pilnīgai pabeigšanai — izmantojot tīmekli pieejamas sistēmas, ir lielas iespējas būtiski samazināt kā Komisijas, tā arī pieteikumu iesniedzēju administratīvo slogu. Tādēļ attiecīgi Komisijas centieni vērtējami atzinīgi. Taču Komisijas izstrādāto un pieteikumu iesniedzēju vajadzībām paredzēto rīku darbībai jābūt nekļūdīgai un saskaņotai. Pat, ja 7. pamatprogrammā izstrādātie jaunie programmatūras rīki atvieglo Komisijas iekšējās darba norises, tas tomēr nav pieļaujams, ja tādējādi pasliktinās pieteikumu iesniedzēju stāvoklis. Nepilnīgi izstrādāta programmatūra (piemēram, NEF) un nesaskaņotas struktūras dokumenti (piemēram, dažādos projekta īstenošanas starposmos) rada papildu nevajadzīgu slogu visiem pieteikumu iesniedzējiem. Komiteja iesaka šo aspektu ņemt vērā visos projekta īstenošanas posmos un līmeņos, kā arī turpmāk vēl vairāk līdzekļu atvēlēt programmatūras rīku pilnveidošanai.

4.8. **Pāreja uz finansējumu, kura pamatā ir sasniegtie rezultāti un nevis izmaksas.** Komisija ierosina jau 8. pētniecības pamatprogrammā apsvērt pāreju uz finansējumu, kura pamatā ir sasniegtie rezultāti un nevis izmaksas un kurš būtu īpašs jauna veida vienkāršojums un alternatīva finansējuma piešķiršanas koncepcija. Sākotnēji šis priekšlikums šķiet ļoti pievilcīgs, jo jebkāda veida pētniecības finansēšanas prioritāram

uzdevumam un pamatmērķim jābūt jaunu atziņu gūšanai un rezultātu sasniegšanai, izvēloties labākās un efektīvākās metodes šā mērķa sasniegšanai. Pašsaprotams, ka noteikumiem un to piemērošanai jākalpo un jābūt pakārtotai tieši šī mērķa sasniegšanai.

4.8.1. **Sākotnējās šaubas.** Tomēr iepriekšēja vienošanās par konkrētiem kādā pētniecības projektā sasniedzamiem rezultātiem šķiet problemātiska. Tajā saskatāmas pasūtījuma pētniecības pazīmes. Ar to saistītas ne tikai problēmas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas un nodokļu tiesību jomā, bet arī rodas jautājums par pašu pētniecības izpratni. Kādi ir fundamentālajos pētījumos iegūstamie rezultāti? Tādēļ Komiteja minēto priekšlikumu vērtē skeptiski, ja vien pēc Komisijas izsmeloša un precīza skaidrojuma Komiteja nevarēs objektīvi novērtēt, ko tieši nozīmē no sasniegtajiem rezultātiem atkarīgs finansējums un kādus instrumentus paredzēts izmantot. Komitejas šaubas vēl vairāk pastiprina pašas Komisijas piesardzīgā nostāja, paužot viedokli, ka “uz rezultātiem balstītā pieejā ir rūpīgi jādefinē rezultāts katra atsevišķā projekta līmenī un jāveic rūpīga analīze, lai noteiktu vienreizējos maksājumus (...)”. Tādēļ, pirms uzsākt īstenot konkrētus turpmākos pasākumus, Komiteja iesaka rīkot īpaši dziļu un pārdomātu visu iesaistīto personu diskusiju, pēc kuras arī būtu jāizstrādā skaidri formulēts papildu paziņojums par tādu pētniecības finansējumu, kas atkarīgs no sasniegtajiem rezultātiem.

4.8.2. **Priekšizpēte un definīcijas.** Ņemot vērā iepriekšminētos iemeslus, Komiteja iesaka veikt finansēšanas, kas atkarīga no sasniegtajiem rezultātiem, priekšizpēti (skatīt arī 4.3. punktu), lai varētu objektīvi izvērtēt, tieši kādas iespējas šāda finansēšanas kārtība paver, ar kādiem riskiem, problēmām tā ir saistīta un ko tā varētu vienkāršot. Varbūt lietderīgāk būtu lietot tādas jēdzienus kā “pētniecību veicinošs projektu finansējums (uz zinātnei vērsts finansējums — TRANS E)”⁽⁶⁾ vai “pētniecības finansējums, kura pamatā ir programmu īstenošana” un nevis — “finansējums, kas pamatojas uz rezultātu sasniegšanu”.

4.8.3. **MVU īpašo vajadzību ievērošana.** Finansējuma piešķiršanas atkarība no vēlāk sasniedzamiem, neskaidriem projektu rezultātiem problēmas varētu radīt jo sevišķi maziem un vidējiem uzņēmumiem. Ja Komisijas piekrišana piešķirt finansējumu būtu saistīta ar lielu nenoteiktību, varētu, piemēram, rasties grūtības iegūt vajadzīgo papildu finansējumu.

Briselē, 2010. gada 15. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽⁶⁾ EP deputāta Herbert Reul vadītās neformālās darba grupas “7. PP īstenošana” priekšlikums.